

**KIS-736 – Gl. imaginaire, photo-montage, abrégé,
décalcomanie, anthologie, habitation troglodytique,
mystification, tempérament, jargon**

(HSK ha GE – 07 09 01)

[Bepred o labourat war droadur brezhonek levr Martica SAWIN,
Yves Tanguy (sl. KIS-733, La-14, pp. 332 hh.), e pled Herve SEUBIL
KERNAUDOUR gant kealioù “nebeut anavezet”, ac'hoel nebeut arveret e
brezhoneg]

IMAGINAIRE

[HSK] Un peintre de l'imaginaire.

[GE] Ar pennanv *imaginaire* zo “tarte à la crème” ar yezherion laosk. E diouer un termen kevatal da Al. *vorstellen* e rankad astenn ster Gl. *imaginer* el lavar boutin (er Brederouriezh e reer gant *représenter*, en ur emluziañ alies e liessteriegezh an termen). E brezhoneg, *derc'hañ* zo emouezañ koulz ouzh un ergorenn ved a verzher, koulz ouzh un ergorenn vred a gouner pe a faltazier. *Derc'hañ* un ergorenn a faltazier zo *dec'hmegañ*. *Derc'hennañ* zo luniañ un ergorenn ved o taveiñ d'un ergorenn all er bed pe er bred ; luniañ diwar faltaziañ, diwar dec'hmegañ zo *handerc'hañ* "produire une fiction", lakaat e goulou un *handerc'had* "fiction". Enebiñ Gl. *imaginaire* ouzh Gl. *réel* zo enebiñ *ergorennoù handerc'het* ouzh *ergorennoù gwerc'hel* ; an trap gant arver *l'imaginaire* eo diwelout ar c'hemm etre e staelad breidel ha staelad bedel an traoù. (En trap-se e kouezher pa gomzer eus “*réalité virtuelle*” da envel an darvan traelezh.) En ur yezh resis, pa gomzer eus ur bed dec'hmeget, handerc'het, e tleer intent — ha dec'heriañ pa c'haller — an arvez *oberiet* eus ar bed-se. En degouezh-mañ e komzfen a **livour dec'hmegat** (al lostger *-at* o verkañ ur perzh oberour). Gwell *dec'hmegat* pa gomzer eus ul livour, ha *handerc'hat* pa gomzer eus ur skrivagner, un aozer filmoù.

Un adnotenn diwar vont a-zivout Gl. *réaliste*. Daou gemeradur a c'haller diverzhout d'ar ger : a) o tennañ, n'eo ket da zec'hmegañ, da

handerc'hañ, hogen da zerc'hennañ an traoù er bed, ar beziadoù : Br. *beziadek* ; b) ur c'hemeradur dibarek da arzoù an 19^t-20^t kantved : an devred da zerc'hennañ ar werc'helezh kevredadel “evel m'emañ”, en he holl arvezioù — ha kentoc'h en he arvezioù vil ha feuls e dasstourm ouzh ar selloù eorizhek hag eorizh ar gened pergen, Br. *realour* (arveret e vez Br. *gwerc'helour* ivez en ur par hollek, pa na zaveer ket a-zibar da skolioù arzel an daou gantved tremenet).

PHOTO-MONTAGE

[GE] Gl. *montage* zo dezhañ ar ster ma arverer ar ger er fiñveier : strollañ tammoù (film) war-benn kenaozañ an oberenn : *saeriñ* enta. Dic'hallus eo ober amañ gant *luc'hskeudenn*, gant *skeudenn* zoken. E GEME. e ran gant *gwevad*, evit envel ar skeudennoù distag : *sonnwevad*, h.a. Kinnig a ran **saerwevad** g. (“gwevad o tisoc'h eus ur saeriñ”)

ABREGE

[GE] Paot eo an hanc'herieg er yezhoù all war an dachenn-mañ : Gl. *abrége*, *résumé*, *sommaire*, *précis*, *compendium*, *épitomé* ; Al. *Auszug*, *Abkürzung*, *Überblick*, *Abriss*. Ar brezhoneg ne gollo netra o paotaat d'e dro en tu all da *diverrad(ur)* ha *krennad(ur)*. Da gevatal da *abrége*, *Abriss* e tegasfen a-walc'h **brazervad** (ennañ ervoù bras ul levr all — arveret eo bet c'hoazh *erv* e *diervad*, sl. La-09, p. 395).

DECALCOMANIE

[GE] Dav derc'hel kont ez eus daou galvezder arouezet a-getep gant *décalcage* ha *décalcomanie*. Hennezh a dalvez heuliañ war ur follenn linennoù ul lun evit o adkavout war ur follenn all plaket outi. A-hed ar wech e 'm eus bet diegi oc'h ober gant al luzteod *treuztresañ*. Tuet e ven da reiñ un deverad all da *eilañ* (sl. La-09, pp. 355 hh. & 132 : *loc'heiler*) ha da ginnig **treuzeilañ**. An *décalcomanie* zo anezhañ gwaskañ war ur c'horreenn ur follenn englenet outi ul lun evit ma chomfe hemañ englenet ouzh ar c'horreenn. Daou ziskoulm a welan : pe ober gant ar verb, diarver pa ouzon, a zo en orin Br. *stafad*, eleze *stafañ* (“plakañ ar follenn war ar c'horreenn evel ar palv war ar jod”) ha kinnig : **stafeilañ**, **stafeilad**, **stafeilerezh** ; pe ober gant *spegañ* (al lun speg da gentañ ouzh ar follenn a ya da spegañ ouzh ar c'horreenn) ha kinnig **trespegañ**, **trespegad**, **trespegerezh**.

ANTHOLOGIE

[HSK] Hag estreget *antologiezh* 've ?

[GE] A dra sur e c'haller luniañ un termen, rak puilh eo ar verboù o tec'heriañ ar c'healioù bezant en *anthologie* : *dibarzh, dilenn, dibab, diuz, kutuilh, kuntellañ...* Dav merkañ ivez an annezet ken puilh all eo ar sitread : Gl. *recueil, choix de textes, morceaux choisis, sélection, florilège, analecte, chrestomathie...* Na gilomp ket enta rak ebarzhiñ verboù all, evel *ezholiñ* (arveret endeo, sl. GEAK, Kb. *etholi* [*< *eks- + dol* "rannañ, troc'hañ a-vaez"], bezant moarvat e hBr. *datolaham*). Kinnig a rafen : **ezholad** g.

HABITATION TROGLODYTIQUE

[GE] Un termen nes 'm eus bet tro da gendec'heriañ : Gl. *cavernicole* (a-z loened), Br. *mougevdrigat* (sl. La-09, p. 160). Evel just, gwell kaout ur ger all evit a sell an dud ! Soñjal a ran e **groc'hanez** g. "habitation troglodytique", *groc'hanezad* g.-ed, -idi "troglodyte", h.a.

MYSTIFICATION

[GE] Pell eo aet ster ar ger-mañ diouzh ster Br. *kevrin*-. Talvout a ra "touellañ o skoeviñ pe o vorzañ ar skiant varn". An termen reishañ ent istorek a ve da zeverañ diwar *saouzan*- (hBr. *soudan*, Kb. *syfrdan*, Kn. *sowthan* [*sowthanas* "to surprise, startle, mislead, take unawares, bewilder, stupefy, err, lead or go astray"]) : *saouzanad* (-ur, -enn) — da c'houzout avat ha ne ve ket dedroadur steriegezh an termen... saouzanus dres, sl. *saouzaniñ, disaouzanañ* e GIBR. (an arver hepken a vuzuilhfe dañjer an treuzkompren). E degouezhioù 'zo e terefe ivez deverañ diwar *sigot*-. En un hent all e soñjan : o vezañ ma 'z eo ar **m**. un ober dre nerzh, ur meni gwallerezh eus ar feiz vat e terefe ar rakger *dar*- ; da stirann e kemerfen *lu*- (e daou ster pao. *luiñ* : "séduire" ha "tourner en ridicule") evit disoc'h gant **darluiñ, darluerezh**, h.a. Gl. *démystifier* a gavfe dirazañ Br. *dizarluiñ*.

TEMPERAMENT

A-dal da *tempérament* eo gwell kavout estreget *anien* a zo un termen resis a Brederouriezh. Termenoù an domani-mañ a gosha buan : *tempérament* da skouer zo hogos dilezet er Vezekniezh hag er Vredoniezh, arveret ma 'z eo dreist-holl e bommoù idiomatek ; e se **temz** a zere er

yezh voutin. An aozerion a ra gant ar ger en despiz evel rizh bred a-geñver gant ur rizh korf, en ur voutsdaveiñ da rummadur Hippokrates : *temzoù gwadel, bestlel, nerverl, limfel*. Mar karer kaout ur sell neptuoc'h ha desellout ar rizoù korf pe vred a venner deskrivañ, ez eo kenkoulz

kemer un termen all, evel **hanrizh** "rizh dibarek". A du 'rall, e roer d'an termenoù all annezet en domani-mañ ar c'hevatalioù : Gl. *caractère*, Br. *neuzid* g. ; Gl. *constitution*, Br. *genezh* g. ; Gl. *humeur*, Br. *noa* g.

(sl. La-05, pp. 85-86) ; Gl. *habitus*, Br. *anneuz* b. (sl. GBLF., ¶ 525).

(LM ha GE – 20 08–17 09 01)

JARGON

[GE] D'ober 'm eus bet ouzh ar ger-se en nervouriezh : da heul anafoù empenn 'zo e vez strafuilhet al lavar ; anvad hollek ar strafuilhoù-se zo Et. *aphasie*, Br. *ankomz*. Ur furm ankomez ma teu gant ar c'hlañvour kemaladoù furmoù yezhel, anezho soniadoù ha geriadoù distummet ha hep ster a anver Et. *jargonaphasie*. Kinniget 'm eus Br. *ankomz jagouilhek, jagouilherezh*. VALL. a ro ur BrW. '*jagouilhaj*', adkemeret gant NDBF. er furm *jagouilhach*. Evel spesad yezhel e rafen gant *jagouilh* hep mui, evel ma reomp gant *trefoed* e-lec'h *trefoedach* (al lostger *-ach*, ouzhpenn hiraat ar ger, zo gantañ ur c'hennotadur dispriz a zleer tremen heptañ en un deskrivadur a Yezhoniezh).